

**Budapest természeti földrajza.** Szerk. dr. Pécsi Márton. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1959. 416 oldal.

A főváros modern földrajzának megírása a magyar geográfusok egyik legsúlyosabb adóssága volt. *Prinz Gyula* „*Budapest földrajza*” c. könyve már csaknem félévszázaddal ezelőtt jelent meg, és 123 oldalban a főváros teljes földrajzát óhajtotta összefoglalni. A „teljességet” természetesen egyetlen szakember félévszázaddal ezelőtt sem valószínűsíthette meg. Ezt legjobban tanúsítja az a tény, hogy *Prinz* Budapestjében pl. a növény-, állat- és talajföldrajz említésre sem kerül, s több fejezet csak vázlatos, ha egyszerű vázlat is. *Prinz* munkájának a fele természeti földrajz, fele pedig település- és gazdasági földrajz. *Prinz* könyvét mindössze *Haltenberger* „*Budapest városföldrajza*” követi 1942-ben. Ez tulajdonképpen a tanítók és tanárok számára készített segédkönyv, és így már célkitűzésénél fogva sem nyújthatta fővárosunk teljes földrajzát, és nem is enyhítette az ilyen földrajzi munka hiányát. Nagyon találóan és tömören jellemzi *Bulla Béla* a „*Budapest természeti képe*”-ben az eddig megjelent Budapest földrajzát tárgyaló munkákat: „*Haltenberger* könyvében fővárosunk természeti földrajzának képe teljesebbnek tűnik *Prinz* vázlatánál, de ez a kép jóval halványabb, elmosódottabb, mint *Prinz* darabos, de robusztus torzójának rajza”. *Prinz* Budapestjének megjelenése óta egyrészt a fővárosra vonatkozóan rengeteg új adat birtokába jutottunk, másrészt a főváros képe is jelentős mértékben megváltozott. Mindez főleg az utolsó évtizedben rendkívül gyorsan haladt. Így *Prinz* munkája a maga idejében — egy embertől — bármennyire is kiváló, szintetikus alkotás volt, majdnem öt évtized elteltével távolról sem elégíthette ki az ilyen munka után egyre sürgetőbbben és egyre szélesebb körben jelentkező igényeket. Az igények elsősorban a szakkörök, a felsőoktatás, tanárok és tanítók részéről, valamint a főváros iránti széles érdeklődés következtében jelentkeztek. De talán még sürgetőbbben követelte ezt a munkát a gyakorlat. Ipari, közlekedési, vízügyi, városrendezési tervek készítésekor állandóan felmerült az ilyen irányú összefoglaló munka iránti kívánság.

A magyar természeti geográfusok nagyon jól átgondolva — igazán dicséretes és megfeszített munkával — most kamatostul kétszeresen törlesztették ezt a terhes adósságunkat. A földrajzi szakemberek, a felsőoktatás, a gyakorlati élet és ugyanakkor tanárok és tanítók, valamint az érdeklődők széles köre a nekik legjobban megfelelő munkát szinte egyszerre kapták kezükbe.

1954 tavaszán az Akadémia Földrajztudományi Kutatócsoportjának Tudományos Tanácsa elhatározta Budapest 3 kötetes korszerű monográfiájának megírását és kiadását. Az első kötet, „*Budapest természeti képe*” dr. Pécsi Márton szerkesztésében 20 kiváló szakember tollából 744 oldalas terjedelemben 1958 tavaszán el is hagyta a nyomdát. Ez, mint címe is mutatja, nem természeti földrajz, hanem a természetes környezetet elemi összetevőiben analizálja. Az egységes és jól irányított szerkesztés ellenére is csak húsz eltérő szemléletű (földtani, geomorfológiai, klimatológiai, botanikai stb.) szakember munkájának egységes keretbe foglalt összessége, amit azonban az egységes keret sem hozhatott egyenlő nevezőre. Nagyon tömören és találóan mondja *Bulla Béla* a könyv bevezetőjében, hogy ez a munka „alapvetés, bázis a földrajzi szintézis számára”.

„*Budapest természeti képe*”-t alig néhány hónappal követte „*Budapest természeti földrajza*”-nak megjelenése. Valóban „*Budapest természeti képe*” volt az új kötet alapja. Az újabb, 416 oldalas kötetet szintén dr. Pécsi Márton szerkesztette és az Akadémia Földrajztudományi Kutatócsoportjának természeti földrajzos kutatói írták meg. Bár ez a kötet a „*Budapest természeti képe*” alapján íródott, a két munka között a különbség

nagy. A „*Budapest természeti földrajza*” összefoglaló jellege már a több mint 300 oldalas terjedelembeli különbségben is kifejezésre jut. Súlyos tévedés volna azonban azt gondolnunk, hogy *Budapest természeti földrajza* a *Budapest természeti képe* anyagának egyszerű lerövidítése, vagy éppen kivonatolása a kevésbé lényeges részletek elhagyásával. Sokkal többről van itt szó. Először is a szemléletbeli eltérés tűnik fel. Míg a „*Budapest természeti képe*” kötet íróinak csak egyharmada volt geográfus, jelen munka írói kivétel nélkül geográfusok. Ennek következtében az előbbi kötet heterogén szemléletével szemben ez a kötet már tisztán földrajzi szemlélettel íródott, és a hasonló szemléletű szerzők munkáját a szerkesztés közös nevezőre hozhatta. A másik lényeges különbség az, hogy „*Budapest természeti képe*” a szakemberek számára szaknyelven írt tudományos szakkönyv, ezzel szemben „*Budapest természeti földrajza*” nagyobb közönség számára tudományos színvonalon, de népszerűen megírt tudományos népszerű munka. Ennek megfelelően „*Budapest természeti földrajza*” nem bocsátkozik a részletekbe és ezért rövidebb is. „*Budapest természeti képe*” tehát legkiválóbb szaktudásaink legkorszerűbb tudományos szintézisének összessége, „*Budapest természeti földrajza*” pedig az előbbi alapján készült népszerűen megírt földrajzi szintézis. Ahogy „*Budapest természeti képe*” néhány évtizeden át Budapestre vonatkozóan a legkülönbözőbb szakemberek nélkülözhetetlen kézikönyve lesz, éppolyan alapvető munka „*Budapest természeti földrajza*” a tanárok, tanítók, egyetemi hallgatók, a tudományos igényű kirándulók és a földrajzi érdeklődésű közönség számára.

A könyv pazar kiállításáért elismeréssel kell adóznunk az Akadémiai Kiadó bőkezűségének. Már az izléses borítólapon — Budapest látképével — nagyszerű hatást kelt. A könyv gazdagon illusztrált. 3 térképmellékletét és 5 panorámaképet „*Budapest természeti képe*”-ből vették át. Az értékes mellékletek szemléletessé teszik a szöveget. A 80 fénykép, a 28 tábla és a 65 ábra nagy része is Budapest természeti képéből származik, de mintegy 20 fénykép és 8 ábra új, itt jelenik meg először. Sajnos a fényképek technikai közlése több esetben gyenge, kissé elmosódott. A gazdag illusztráció nagymértékben megkönnyíti az anyag világos megértését. Ehhez mindössze csak azt a megjegyzést fűzzük, hogy nagyon hatásos és tanulságos lett volna a szép illusztrációt néhány jó tömbszelvényvel kiegészíteni (pl. a Tétényi-fennsík, a Budaörsi-medence, a Pesthidegkúti-medence, a Pesti-síkság tömbszelvénye).

A könyv nyelvezete világos és magyaros, fogalmazása szabatos, értelmes. Kár azonban, hogy néhány elterjedt germanizmus többször ismétlődik (pl. „erőtéljes”, „ez alatt azt értjük”).

A könyv népszerűen megfogalmazott, könnyen érthető, élvezetes olvasmány. Sok helyen kellemes, hangulatkelő, élénk színekkel festi meg a tájat. Különösen hangulatos a Budai-hegység barlangjai és felszíni karsztos formái c. fejezet, helyenként már egyenesen romantizál (pl. „... menjünk el az állandóan változó természet egyik áhitatos csendességű földalatti szentélyébe, s figyeljük a barlangok tündéri ékszereinek, a cseppköveknek képződését” [137. o.]). A szerzők gondosan kerülik az idegen és az elvont szakkifejezések használatát, s a nem általánosan használt szakkifejezéseket megmagyarázzák. Általában az egész munka nagyon világos, jól érthető, a földrajzi folyamatokat (teraszképződés, karsztosodás stb.) nagyon szemléletesen és röviden megmagyarázza. Véleményünk szerint a magyarázni akarás néha kissé túlzásba megy, mert eltávolodik a könyv tárgyától. Így pl. „A karsztosodás feltételei”, vagy az „Időjárás és éghajlat” c. fejezet — bár egyáltalán nem felesleges — már általános természeti földrajzi, és így túllépi „*Budapest természeti földrajza*” kereteit.

Nyomatékosan ki kell emelnem, hogy nagyon sokat mondóak, ügyesen és gondosan kiválasztottak az alcímek: pl. „A legrégebbi tenger Budapest környékén”, „A sziget-tengeri időszak”, „A Budai-hegység barlangjai már pusztulnak”, „A napsugárzás, mint az időjárás üzemanyaga”, „Az erdei fenyő és a nyír uralomra jutása”. Ez megfelel a könyv népszerű jellegének, érdeklődés-felkeltő és tanító jellege van.

A könyv beosztása és az egyes fejezetek arányai helyesek. A munka egyharmada a geomorfológia, ezt azonban a karsztjelenségek jó 20 oldallal megnyomják. A széles érdeklődésre számotartó barlangok és egyéb karszttünetmények ilyenmértvű tárgyalása teljesen indokolt. A geomorfológiai fejezet terjedelmének mintegy felét teszi ki a szintén bőséges vízrajzi fejezet (70 oldal). A földtani, éghajlati és növényföldrajzi fejezet terjedelme egyenként félszáz oldal körül mozog. Legrövidebb a talajt (30 o.) és az állatvilágot (10 o.) tárgyaló fejezet.

„A földtörténeti múlt” c. fejezet dr. Szilárd Jenő ügyes, rövid és világos összefoglalása. Olyan mértékig hatol a részletekbe, hogy a mai domborzat keletkezését meg lehessen érteni, emellett világosan kidomborodnak a lényeges fejlődéstörténeti események, az egymást követő változások sorozata. Lényegtelen részletekkel nem terheli az olvasót.

A szakkifejezések használatában is helyes középutat követ. Értelmesen megmagyarázza a változások folyamatait, jól beleléli magát a földtörténeti eseményekbe, világos, összefüggő földrajzi képet rajzol az egyes földtörténeti korokról és a változásokról. Kitér röviden a földtörténeti idők éghajlatára és a tengerek állatvilágára is. A 2 földtani térkép és a paleontológiai táblázatok illusztrálják a szöveget. Nagyon ügyesek, kifejezőek és választékosak az alcímek. Minden elvontabb kifejezést és folyamatot világosan megmagyaráz. Úgy érzem azonban, hogy a jégkorszakok hatásának és a löszképződésnek magyarázatok már túlságosan eltávolodik a munka célkitűzésétől. Hasznos lett volna viszont a szerkezet rövid összefoglalása, mert ez a felszíni formák tökéletesebb megértését is elősegítené.

A geomorfológiát a szerzők három szemléletes fejezetben tárgyalják. Először bemutatják a felszínt. Minden hegycsoportban elvezetnek a legmegfelelőbb kilátópontokra, s onnan bemutatják a hegycsoportot topográfiai, morfológiai és földtani szempontból. Leírják, hogy a legszebb kilátópontokról mit láthatunk. Ezek a részek kissé turistakalauz ízeűek. A leíró jellegű ismertetés után rövid fejlődéstörténet és morfo-genetika következik.

„*A Budai-hegység arculatát*”-t dr. Pécsi Márton foglalta össze tömören és rendszeresen dr. Láng Sándor munkája alapján. Összefoglalásában minden említésre méltó hegy, völgy és medence szerepel. Ez leíró jellegűvé teszi és a sok topográfiai és geológiai adat-felsorolás miatt helyenként vontatottá válik. A részletes felsorolást az teszi indokolttá, hogy jól ismert, nagyon látogatott hegyekről és völgyekről van szó.

A Budai-hegység déli előterét (Budaörsi-medence, Tétényi-fennsík, Érd-sóskuti-fennsík) dr. Szilárd Jenő saját kutatásai és munkái alapján írta meg. Sajnálunk kell, hogy a Budapest természeti képében leírt medenceperemi szintekről itt nem emlékezik meg, mert ezek a legfontosabb bizonyítékok a medence kialakulására vonatkozóan. Egyébként leírásából nagyon valószínűen rajzolódik ki a táj arculata.

A „*Budai-hegység barlangjai és felszíni karsztos formái*” c. fejezet Marosi Sándor kitűnő összefoglalása. Jó megoldás volt a karsztjelenségeknek külön fejezetet szentelni, mert ezek irányában különösen széles érdeklődés mutatkozik. Színes tollal, hangulatosan megírt fejezet, valóban lekötő az olvasót. Az első alfejezetek általánosan ismertetik a karsztosodást és a barlangok fajtáit, majd a Budai-hegység karsztjelenségeit tárgyalja. Nagyon hasznos a Budai-hegység barlangjainak rövid leírása és kialakulásuk magyarázó ismertetése. Ez egyúttal kalauz a Budai-hegység barlangjaihoz.

„*A Pesti-síkság arculata*” Pécsi Márton egyévtizedes részletes kutatásain és több szakmunkáján alapuló világos szintézis. Élvezetesen írja le a Pesti-síkság kialakulását, szinte meglevenednek előttünk az események. A folyamatokat és jelenségeket könnyen, érthetően magyarázza. Különös gondot fordít a nem szakemberek számára nehezen érthető fogalmak, mint pl. a tundrajelenségek (fagyékek, zsákos kavicsok) világos magyarázatára. A sok térképvázlat, szelvény és fénykép még jobban megkönnyíti a teljes megértést. A fejezet második felében, „*A Pesti-síkság tájrajza*”-ban az egyes rész tájak lényeges vonásait rajzolja meg. Nincs topográfiai adatokkal túlterhelve, jól átgondolt összefoglalás.

A „*Budapest éghajlata*” c. fejezetet dr. Bacsó Nándor Budapest természeti képében adott kitűnő és korszerű feldolgozása alapján Marosi Sándor és Szilárd Jenő nagyon ügyesen, könnyen érthető, magyarázó stílusban foglalták össze. Az első két fejezet („*Időjárás és éghajlat*”, „*A földrajzi helyzet és éghajlat*”) — bár nem szükségtelen és igazán nagyon jó, világos bevezetés —, úgy érezzük, hogy már nagyon eltávolodik a munka kereteitől. Ezután a szerzők kellő részletességgel, világos áttekintést nyújtanak az egyes éghajlati elemekről. A talajhőmérséklettől kezdve a harmat- és dérképződésig minden éghajlati elemre kitérnek és a Budapest félezer km<sup>2</sup>-nyi területén belül mutakozó különbségeket is megmagyarázzák. A szöveget a Budapest természeti képéből Bacsó Nándortól átvett korszerű és világos táblázatok, ábrák és fényképek egészítik ki.

„*Budapest vízrajza*” Somogyi Sándor nagyszerű összefoglalása. Ez a fejezet is Budapest természeti képe kiváló szakszerzőinek (dr. Lászlóffy Woldemár, Csermák Béla, dr. Papp Ferenc, Csallány Sándor, dr. Horusitzky Ferenc, dr. Láng Sándor) adatai alapján készült, de a szerző több új adattal is kiegészíti. Somogyi nagy érdeme, hogy a különböző kitűnő szakszerzők modern adatait földrajzi tartalommal töltötte meg, és a különböző nézetű anyagot egységes földrajzi szemlélettel dolgozta át. Tömör, korszerű és világos a budapesti Duna-szakasz és a folyó életének leírása. Modern, jellemző adatokkal támasztja alá mondanivalóját, találó összehasonlításai egészséges földrajzi gondolkodást tükröznek. Nagyon szívesen és alaposan írja le az 1838-as pesti árvizet és okait. Ez a fejezet egyik legjobb és mindenestre legérdekesebb része.

A Duna után a mellékpatakok rövid leírása, majd a források genetikai alapon csoportosított tárgyalása következik. A felszínalatti vizeket *Horusitzky* munkája alapján taglalja és foglalja össze. „A főváros vízgazdálkodása” c. alfejezetben a gyakorlati problémák tárgyalásával zárul a fejezet. Sajnálatosnak tartjuk, hogy a „*Budapest természeti képe*”-ben *Góczán László*tól olyan pompásan megrajzolt ösvírajzi kép legalább rövid összefoglalásban nem kapott helyet ebben a fejezetben. Hasonlóképpen sajnálatos, hogy a szerző nem szentelt egy rövidke alfejezetet a lefolyási viszonyoknak, hiszen ennek nagy a földrajzi jelentősége.

Budapest és környéke növénytakarójának, állatvilágának és talajának leírása *Góczán László* kitűnő földrajzi szemléletű összefoglalása.

A „*Budapest környékének növénytakarója*” c. fejezetet *dr. Zólyomi Bálint* akadémikus Budapest természeti képeiben megjelent kiváló, modern szintézise alapján írta. Miként a bevezetésben maga a szerző is megállapítja, „nemcsak anyagát, de tárgyalásmódját illetően is” *Zólyomi B.* munkáját követi. *Góczán L.* ezt a munkát pompás földrajzi érzékkel állította össze. Munkáját erős földrajzi szemlélet jellemzi. A botanikát jó érzékkel szükséges minimumra korlátozta és erősen kidomborította a földrajzi jellegét.

A növénytakaró környezeti tényezőinek tárgyalása során világosan kifejezésre jut a földtani felépítés, a domborzat, az éghajlat, a vízrajz, a talaj, az élővilág és a növényzet természetes összjátéka, kölcsönös egymáshatása. A „*Florisztikai jellemzés*” és a „*Vegetációs zónák*” c. alfejezetekben nagyon világosan és érthetően, az összefüggések logikus láncolatában magyarázza meg a növényföldrajz megértéséhez szükséges alapfogalmakat. „A növénytakaró története” c. részfejezet bemutatja, hogy az éghajlatváltozások során hogyan alakult ki a növénytakaró az utolsó eljegesedés óta. Nagyon ügyes címetek ad a szerző az egyes fejlődési szakaszoknak: „A mogyoró térhódítása”, „A tölgy előnyomulása” stb.

„A növénytársulások és elterjedésük” c. részfejezetben részletesen megismerkedünk a növénytakaróval először a Budai-hegységben, majd a Pesti-síkságon. Előbb az egyes közetekhez kötött speciális növénytársulásokat (dolomit, mészkő, homokkő növényzete) ismerteti a progresszív szukcesszió sorrendjében, majd a klímazonális vegetációt tárgyalja. A Pesti-síkságon részletesen kitér a vízi, ártéri és lápnövényzetre is, majd a keserűsősréteket, a homok- és löszterületek növénytársulásaival foglalkozik. Mindkét területen rámutat, hogy a kultúra milyen jelentős mértékben változtatta meg a természetes növénytakarót. Az egyes növénytársulások leírása nagyon szemléletes és színes. Az érdekesebb növényeket is nagyon szemléltetően jellemzi. A fontosabb növénytársulásokat 8 táblázaton be is mutatja, emellett 11 fényképet is közöl, ami még teljesebbé teszi a nagyszerűen megírt fejezet megértését.

„*Budapest és környékének állatvilága*” szintén a „*Budapest természeti képe*”-ben *dr. Loksa Imre* tollából megjelent modern összefoglalás alapján készült. A szűkre fogott (10 o.) összefoglalás szintén földrajzi szemléletre vall. Ezt *Góczán L.* rövid bevezetőjében meg is indokolja „... az állatvilág tájunk arculatának kialakításában a többi tényezőhöz viszonyítva kevés szerepet játszott”. Megismerkedünk a Budai-hegység, a Pesti-síkság és Budapest vizeinek állatvilágával, majd röviden megemlékezik a beépített területek, utak, parkok állatvilágáról is. Az állatvilágot szemléltető 10 tábla Budapest természeti képeiből származik.

A „*Budapest és környéke talajai*” megírásakor is *dr. Fekete Zoltán* „*Budapest természeti képe*”-ben megjelent korszerű szintézisére támaszkodott a szerző, ezt azonban egészen átalakította, teljesen más tárgyalásmenetet követ és — ami nagy érdeme — földrajzi tartalommal jelentősen kiegészítette. „A talajképződés tényezői és folyamatai” c. részfejezetben — a növényföldrajzi fejezethez hasonlóan — nagyon szemléletesen mutatja be, hogy a különböző természeti földrajzi tényezők összjátéka hogyan járult hozzá Budapest talajának kialakításához. Ezután tömören jellemzi a főbb talajtípusokat, majd a talajtípusok földrajzi elterjedését a Budai-hegységben és a Pesti-síkságon. „A talaj kapcsolata a tájjal” c. záró alfejezet dialektikus földrajzi szemléletről tanúskodik.

*Góczán L.* hangulat- és érdeklődéskeltő növényföldrajzi bevezetőjében pompásan ecseteli az egész könyv egyik legfontosabb célját, hogy a kultúrát, jelen esetben konkrétan a földrajzi kultúrát minél szélesebb tömegek között és minél magasabb színvonalon terjesszük: „Aki ismerős a növények világában, egészen más szemmel látja, másképpen élvezi a természetet, mint aki csak fát, lombot, fűvet vagy virágot lát benne. Úgy vagyunk ezzel is, mint a zenével, csak akkor szeretjük igazán, ha jól ismerjük”. Ez megfelelő értelemben minden fejezet elé odakívánczik, és végeredményben az egész könyvre vonatkozik. Hiszen ennek a népszerűen megírt tudományos munkának elsőrendű célja Budapest földtanának, geomorfológiájának, éghajlatának, vízrajzának, növény- és állatvilágának, talajának megismertetése és megértetése, mert a megismerés révén, ha a ter-

mészeti földrajz egyes tényezőinek pompás összjátékát megértettük, sokkal tökéletesebben látjuk fővárosunk természeti szépségeit, ezzel őszintebben szeretjük, és kirándulásaink, szórakozásaink a természetben mélyebb élvezettel töltenek el. „*Budapest természeti földrajza*”, a „kis Budapest” — ahogy szakkörökben röviden nevezik — színes természeti földrajzi szintézisével el is érte célját.

Székelly András dr

**Allen, G. C.: Japan's economic recovery.** (A survey of Japan's remarkable post-war resurgence in industry, trade and finance). London—New York—Toronto 1958, Oxford Univ. press. XI, 215 p. — 22 cm. Ára 25/— sh.

Japán háború utáni újjáéledéséről viszonylag keveset hallottunk, ezért mindenki kíváncsian fordul az e problémával foglalkozó munkák felé. G. C. Allen, a londoni egyetemen a politikai gazdaságtan professzora évekig Japánban élt; s utoljára 1954-ben látogatott oda. Nyugaton kiváló Japán-szakértőnek tartják, s ennek egyik bizonyítéka az is, hogy a felsorolt forrásmunkák kilenctizede japáni.

Beosztása a következő: Mintegy bevezetőként tárgyalja az 1930-as évek gazdasági fejlődését. Megállapítja, hogy az 1929—31-es világgazdasági válság és az 1937-ben kitört kínai—japáni háború közt Japán gazdasági fejlődése kivételesen gyors volt; s ezt megfelelően alátámasztja a háborús készülődéssel: a szigetország imperialista törekvéseivel. Mandzsúria és Japán viszonyát — ellentétben néhány más szerzővel — igen helyesen egybekapcsolja, és leszögezve annak bábálam jellegét, megállapítja, hogy „Mandzsúria termelése szerves részét alkotta Japán gazdasági életének”.

A következőkben leírja az 1945 utáni újjáépítés folyamatát, majd sorra veszi az egyes termelési ágakat, a Zaiatsu konszern szerepét, a szakszervezetek problémáit, a külkereskedelm kérdéses fejezeit; s végül a további lehetőségeket.

Nem véletlen, hogy éppen a bevezetőt ismertettük kissé részletesebben: ez a könyv legértékesebb fejezete. A leíró rész kissé erősen (és csak) közgazdasági szemlélettel készült. Legfőbb — ki nem mondott — szempontja, hogy Japán annyit ér, amennyit termeléséből a külföld felhasználhat. Emiatt azután semmit sem tudunk meg olyan kérdésekről, amelyek nemcsak minket, geográfusokat érdekelnének közelebbről, de a közgazdászok jelentős részét is. Gondoljunk elsősorban a túlnépesedés és a visszatelepülők gazdasági hatására; a területi munkamegosztásra stb.

A ki nem mondott szempont mindenütt érvényesül, attól függetlenül, hogy külkereskedelmileg jelentéktelen termelési ágakat is tárgyal a szerző. De hogyan? Nézzük meg az erdészeti fejezetet. Így kezdődik: „Japán területének közel három-ötödét erdő borítja. Ez szolgáltatta hosszú ideig az építkezések és a papír nyersanyagát, valamint a tüzelőt; s jelentős volt a keményfa- és furnír-kivitele is. Fontos szerepe volt az erdőknek a víz tározásában, a talajerózió megakadályozásában...”; s így tovább másfél oldalon. Csupa szakmai közhely! S hasonló rövidséggel intézi el az ország élelmiszerében első helyen álló, de külkereskedelmileg csak másodrendű fontosságú halászatot is.

A könyv végén 26 statisztikai táblázatot és bő irodalmi jegyzéket közöl. A táblázatok — annak ellenére, hogy nem homogén területre vonatkoznak (1945-ig Koreával, Szahalinnal, Riu-Kiuval stb. együtt), nagyon hasznos, újszerű feldolgozásokat adnak; s az irodalmi jegyzék is újszerű, a geográfiában eddig alig használt források felé irányítja figyelmünket.

A könyv olvasása után hiányérzet marad bennünk. Nem kapjuk meg azt, amit vártunk tőle: teljes képet Japán gazdasági újjáépítéséről. Adatai azonban maradandó értékűek, s reméljük, valakit majd arra késztetnek, dolgozza fel azokat mind a geográfusok, mind a közgazdászok részére teljes értékű munkává.

Vagács András dr

(Ágics István—Halász Zoltán—Kócs Tamás): *Budapesti zsebkalauz.* Bp. 1959, (Közlekedési Dokumentációs V.) 332 p., 2 térk. — 17 cm. Ára 27,— Ft.

A budapesti útmutatók száma ismét szaporodott eggyel; mégpedig egy olyannal, ami mellett nem lehet kézlegyintéssel elmenni: „ismét egy a baedekerek közül”. Az utóbbi években Budapestről megjelent idegenforgalmi kiadványok néhány kivételtől eltekintve vagy dagályos, de szép stílusú tirádákat zengtek fővárosunkról, vagy unalmas, még lexikálisnak sem nevezhető felsorolásokat publikáltak.

Az elmúlt évtizedekben mind bel-, mind külföldön számos kísérlet láttunk megfelelő városi útikalauz kialakítására. Ezeket vagy írók írták, s ez esetben az előző bekezdés első csoportjába tartozó, a gyakorlatban használhatatlan mű lett belőle; vagy